

תכנית מתאר גבעת הקיבוצים- עין חרוד איחוד, עין חרוד מאוחד, תל יוסף



סקר עמדות מקוון- ממצאים, ניתוח ותובנות

מרץ 2019

ד"ר עמליה רימלט | תכנון חברתי

1. מבוא

המועצה האזורית הגלבוה בשיתוף משרד הבינוי והשיכון, החלו במהלך להכנת תכנית מתאר לגבעת הקיבוצים, ותכניות מפורטות לתוספת בנייה בכל אחד מיישובי הגבעה. את תהליך התכנון מוביל אדרי' דני קידר ממשרד א.ב. מתכננים ביחד עם צוות יועצים רב תחומי.

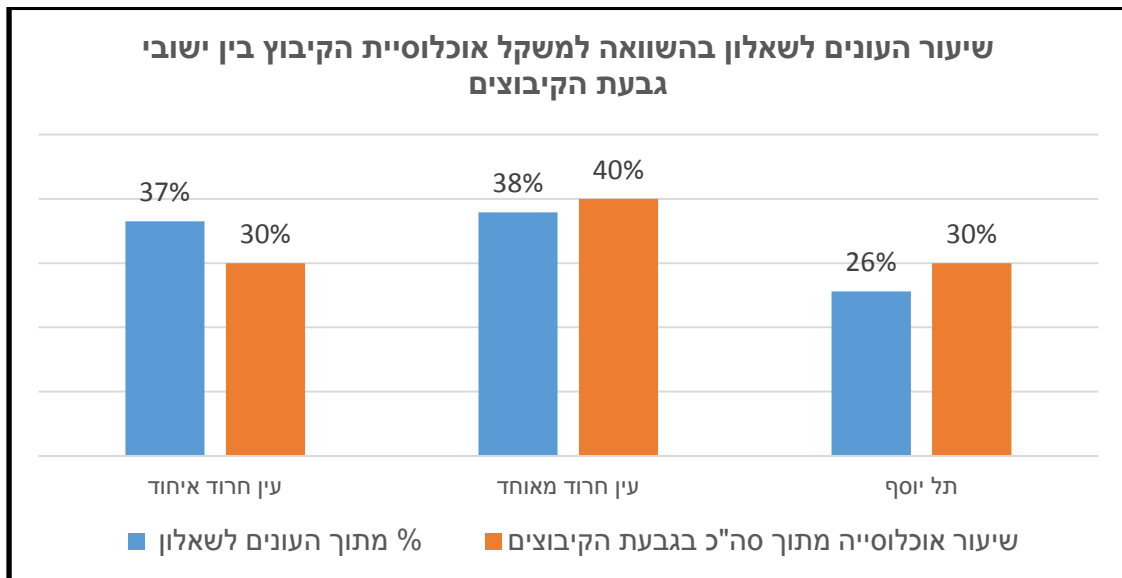
כחלק מהכנת התוכנית מתקיימים דיאלוג והיוועצות באמצעים מגוונים עם קבוצות שונות בקיבוצים. במסגרת זו הועבר שאלון עמדות מקוון בין המתגוררים בשלושת הקיבוצים בגילאי 18 ומעלה. השאלון הופץ למתגוררים בכל קיבוץ על ידי הרפרנט/ית שמינה הקיבוץ לתוכנית המתאר לגבעת הקיבוצים. השאלון היה פתוח לתגובות במשך כשבועיים וחצי, בפברואר 2019. מסמך זה מציג את התוצרים שהתקבלו- ברקע מוצגים מאפייני המשיבים על השאלון ובהמשך העמדות שעלו ומשמעותן להכנת תוכנית המתאר לגבעת הקיבוצים.

1. מאפייני המשיבים על השאלון

על השאלון ענו 212 נשים וגברים המתגוררים בשלושת הקיבוצים. מאפייני המראיינים מוצגים להלן:

א. ישוב מגורים

התפלגות המשיבים לפי ישוב מגורים מוצגת להלן:

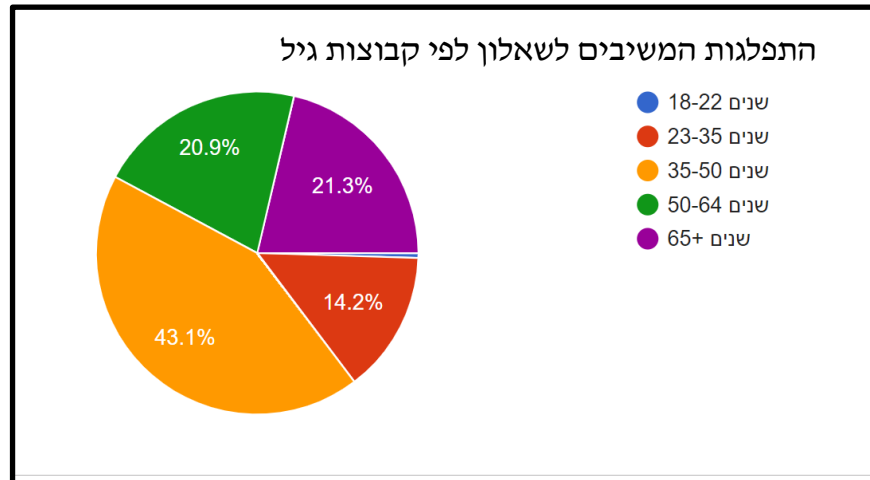


מהתרשים עולה כי משקל המשיבים המתגוררים בעין חרוד איחוד גדול ממשקלם בסה"כ אוכלוסיית גבעת הקיבוצים. משקלם של המשיבים מעין חרוד מאוחד ומתל יוסף, נמוך ממשקלם בפועל בסה"כ האוכלוסייה. כך שבקרוב המשיבים על השאלון יש ייצוג יתר קטן לעין חרוד איחוד וייצוג חסר קטן לעין חרוד מאוחד ולתל יוסף.

ב. מגדר

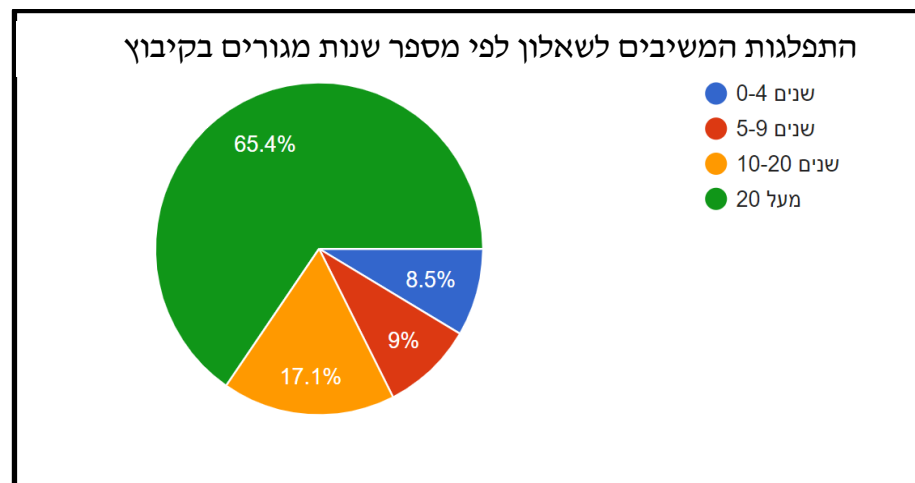
44% מהמשיבים על השאלון היו נשים, בעוד 56% מהמשיבים היו גברים. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מסוף שנת 2017, 49% מתושבי יישובי גבעת הקיבוצים היו גברים ו-51% מהם היו נשים. כך שבקרוב המשיבים לשאלון יש ייצוג יתר לגברים וייצוג חסר לנשים.

ג. גיל המשיבים



מהתרשים עולה כי בין המשיבים לשאלון יש ייצוג נמוך יחסית לקבוצות הגיל הצעירות כאשר בני 18-22 מיוצגים על ידי משיבה בודדת/ת, ובני דור העתיד- גילאי 23-35 מהווים פחות מ-15% מהמשיבים לשאלון. ייצוג גבוה מאוד יש לגילאי הביניים בני 35-50. ייצוג גבוה יש גם לגילאי +50. חשוב להדגיש כי לפי הנתונים הסטטיסטים של הלמ"ס מהווה קבוצת גילאי +65 כ-20% מסה"כ אוכלוסיית גבעת הקיבוצים. ייצוגה בין המשיבים של קבוצת גיל זו גבוה מעט ממשקלה באוכלוסייה.

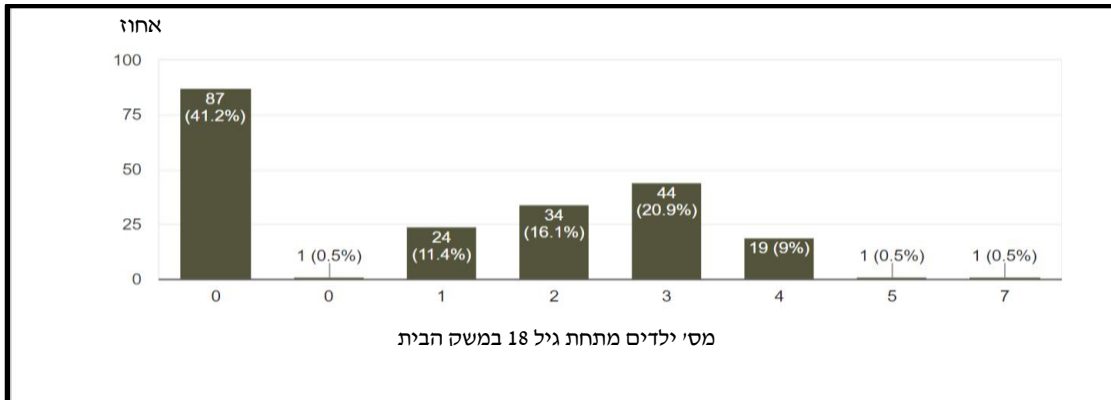
ד. מספר שנות מגורים בקיבוץ



מהתרשים לעיל עולה כי בקרב המשיבים לשאלון יש ייצוג גבוה לוותיקים המתגוררים בקיבוץ מעל 20 שנים. רק כ-17% מהמשיבים מתגוררים בקיבוץ פחות מ-10 שנים ושיעור דומה מתגורר בקיבוץ בין 10 ל-20 שנים.

ה. מספר ילדים במשק הבית של המשיבים

רוב המשיבים לשאלון הם הורים לילדים עד גיל 18. 58% מהמשיבים שייכים למשקי בית שיש בהם ילדים עד גיל 18 - רובם, 37% מכלל המשיבים, עם 2-3 ילדים. כ-42% מהמשיבים מתגוררים במשקי בית שאין בהם ילדים עד גיל 18.

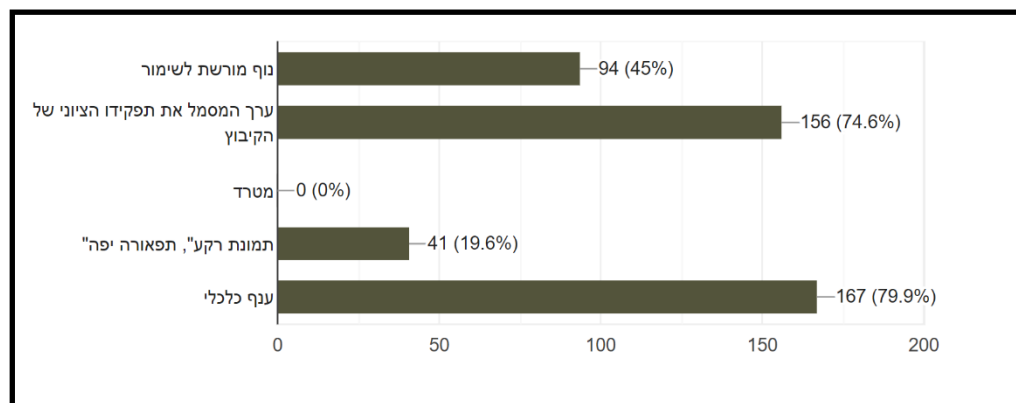


2. עיקר הממצאים וניתוחם

השאלון כלל עשר שאלות, שמונה מהן שאלות סגורות ושתי שאלות פתוחות. בנוסף התבקשו המשיבים למלא פרטים אישיים בסיסיים. 2 מהשאלות היו מיועדות לבני קבוצת הגיל 18-35. פרק זה מציג את התשובות שהתקבלו לשאלות השונות ואת ניתוח משמעותן. השאלות מוצגות לפי סדר הופעתן בשאלון.

2.1. מהי המשמעות של החקלאות בקיבוץ עבורך

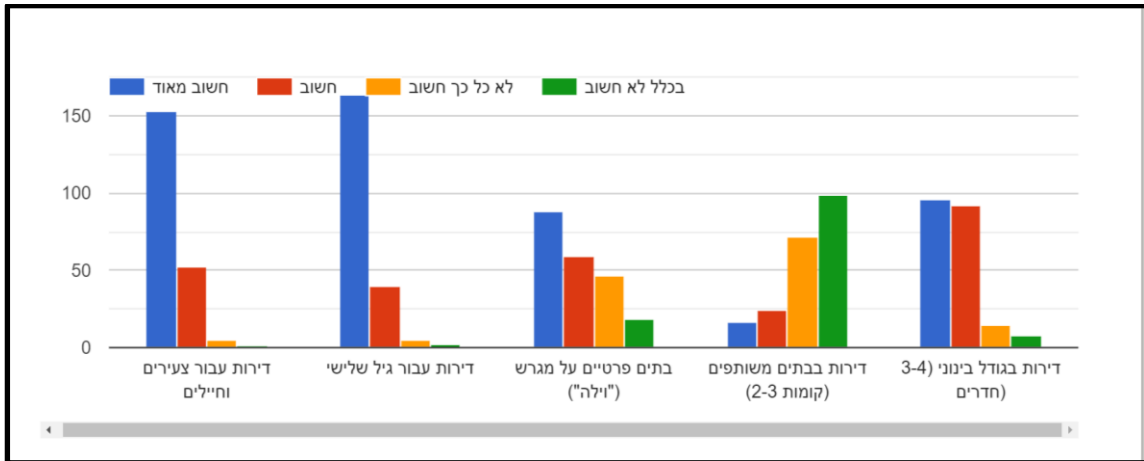
השאלה הראשונה בשאלון באה לבחון את העמדות כלפי העיסוק החקלאי בקיבוץ, בקרב העונים על השאלון. 209 מבין המשיבים על השאלון ענו על שאלה זו, כאשר היה ניתן לבחור ביותר מאחת מבין מגוון אפשרויות שהוגדרו מראש לשאלה. התוצאות באחוזים בגרף מתייחסות למספר המשיבים שבחרו אפשרות מסוימת מתוך סה"כ המשיבים לשאלה.



היחס לחקלאות שהביעו המשיבים לשאלון הוא חיובי. אף אחד/אחת מהמשיבים אינו רואה בחקלאות מטרד הפוגע באיכות החיים בקיבוץ. להיפך - החקלאות מקבלת הערכה הן בשל תפקידה הסמלי במורשת הציונית והן כענף כלכלי חשוב לקיבוץ.

2.2. עד כמה חשוב לדעתך שיהיו בקיבוץ שלך מגוון סוגי המגורים

העמודות מציגות כמה מסך כל המשיבים לשאלון בחרו ברמת חשיבות מסוימת (על הסולם שבין חשוב מאוד ועד בכלל לא חשוב), עבור כל סוג מגורים מוצע.



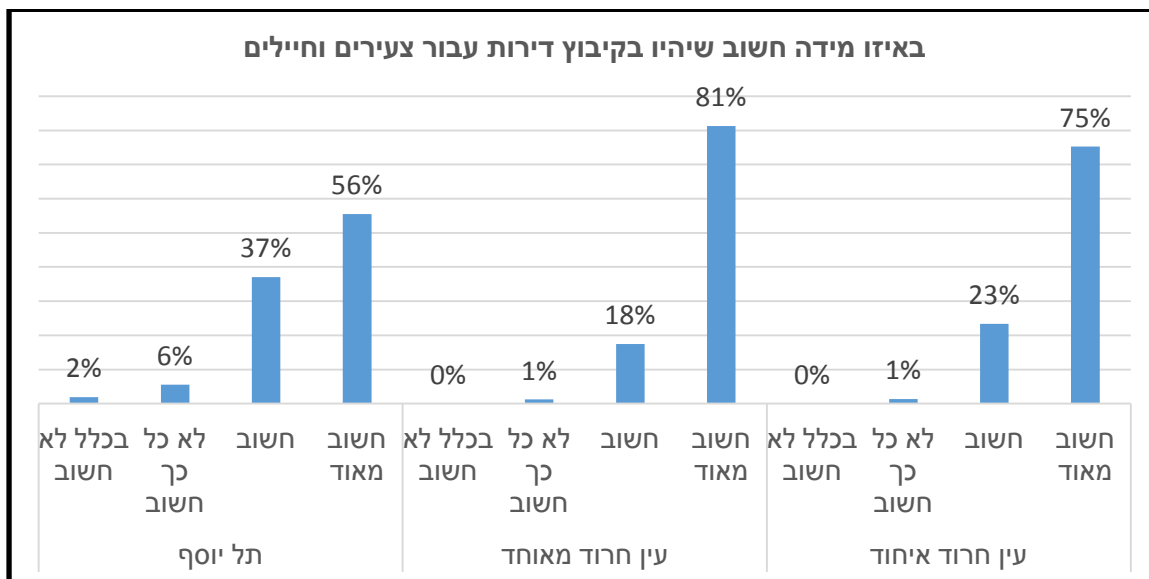
מהתרשים עולה כי בראייה הכוללת העמדות שהציגו תושבי שלושת הישובים משקפות את התמונה הבאה:

- דירות עבור צעירים וחיילים:** הרוב המכריע של המשיבים משלושת הישובים (כ-98%), הגדיר הקמת יח"ד מסוג זה כחשוב מאוד או חשוב. הובעה תמיכה גורפת בהקמת יחידות דיור ייעודיות עבור צעירים וחיילים.
- דירות עבור גיל שלישי:** גם בנושא זו הובעה תמיכה רחבה על ידי המשיבים משלושת הישובים, כ-97%, הגדיר הקמת יח"ד מסוג זה כחשוב מאוד או חשוב. הובעה תמיכה גורפת בהקמת יחידות דיור ייעודיות עבור בני ובנות הגיל השלישי.
- בתים פרטיים על מגרש ("וילה"):** רוב המשיבים, כ-70%, אמרו שחשוב מאוד או חשוב להקים יחידות דיור חדשות בדגם של בית פרטי על מגרש. בנושא זה היתה גם קבוצה משמעותית, 30% מהמשיבים, שטענה כי הקמת בתים פרטיים על מגרש- בדגם המגורים המסורתי בקיבוץ, היא לא כל כך חשובה או בכלל לא חשובה.
- דירות בבתים משותפים (2-3 קומות):** מעל ארבע חמישיות מהמשיבים, כ-81%, סבורים כי לא כל כך חשוב או בכלל לא חשוב להקים בקיבוץ שלהם יחידות דיור חדשות בבנייה רוויה נמוכה. עם זאת חשוב להדגיש כי כמעט חמישית מהנשאלים, 19%, חושבים שחשוב מאוד או חשוב לבנות דירות בבנייה רוויה בקיבוץ.
- דירות בגודל בינוני (3-4 חדרים):** כמעט 90% מהמשיבים סבורים שחשוב מאוד או חשוב לבנות בקיבוץ שלהם גם דירות חדשות בגודל בינוני.

בתשובה לשאלה זו ניכרת שונות בין העמדות שהציגו תושבי כל אחד מהקיבוצים. להלן פירוט של העמדות בהתפלגות לפי קיבוץ המגורים, לפי סוג יח"ד החדשות להן התבקשו להתייחס:

2.2.1. דירות עבור צעירים וחיילים

בכל שלושת הקיבוצים הובעה תמיכה גדולה בהקמת יח"ד חדשות עבור צעירים וחיילים.

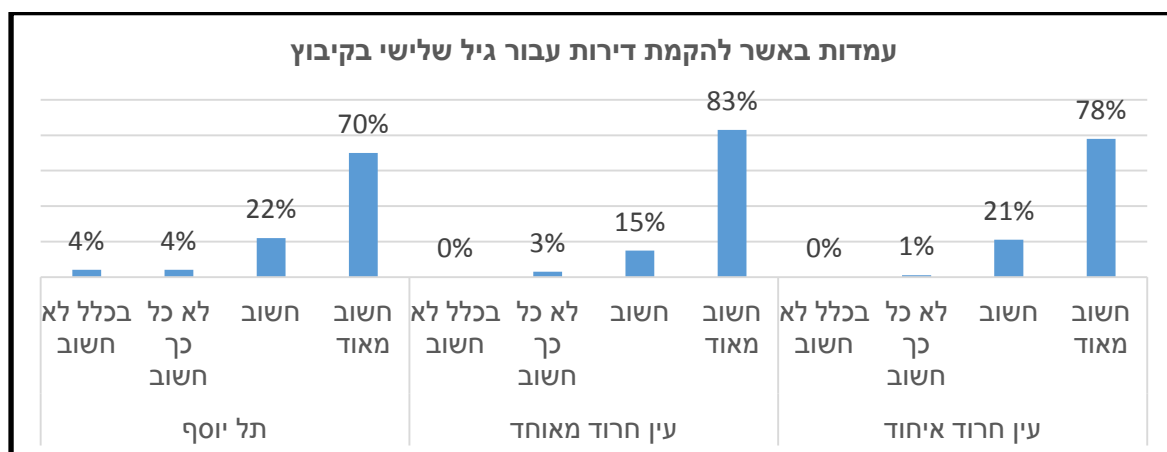


בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

מהתרשים עולה כי תמיכה גורפת הביעו תושבי עין חרוד איחוד ועין חרוד מאוחד - ציינו כי הנושא חשוב מאוד או חשוב. בתל יוסף הובעה תמיכה גבוהה אך בשיעור נמוך במעט בהשוואה למשיבים משני הקיבוצים האחרים.

2.2.2. דירות עבור גיל שלישי

בכל שלושת הקיבוצים הובעה תמיכה רחבה בהקמת יחיד חדשות עבור בנות ובני הגיל השלישי. ניתן להניח כי המודעת לנושא מושפעת מהרכב הגילאים המבוגר בכל אחד מהקיבוצים וממשקלה הגבוה של אוכלוסיית בני ובנות 65 ומעלה.



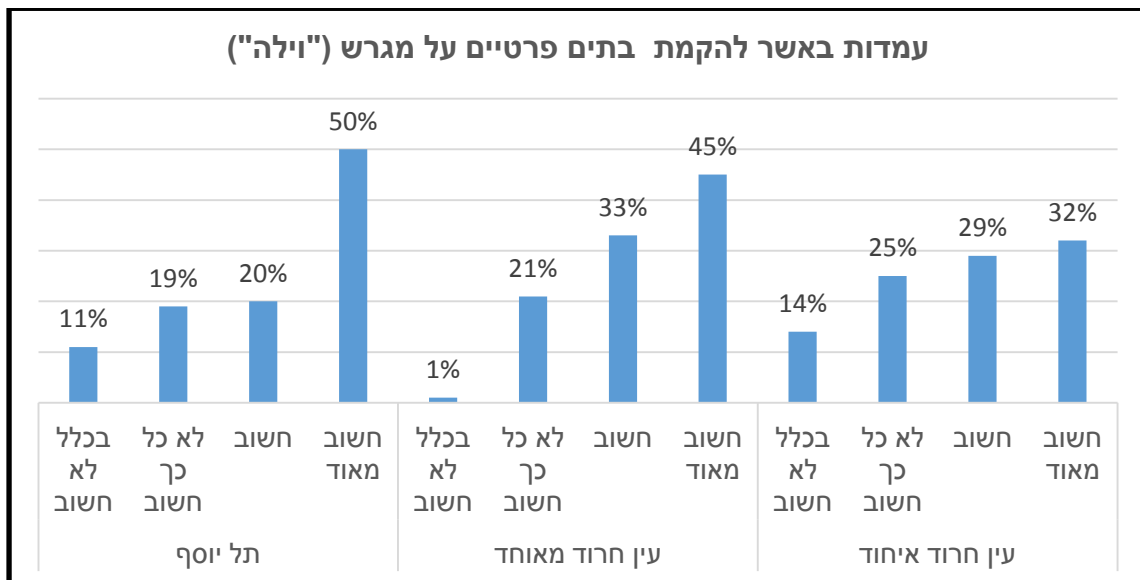
בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

מהתרשים עולה כי תמיכה גורפת הביעו תושבי עין חרוד איחוד ועין חרוד מאוחד שציינו כי הנושא חשוב מאוד או חשוב. בתל יוסף הובעה תמיכה גבוהה אך בשיעור נמוך במעט מהשוואה למשיבים משני הקיבוצים האחרים. תמונה זו דומה מאוד להתפלגות העמדות באשר להקמת יחיד עבור חיילים וצעירים.

2.2.3. בתים פרטיים על מגרש ("וילה")

בכל שלושת הקיבוצים הובעה תמיכה רחבה בבניית יחידות דיור חדשות בדגם של בית פרטי על מגרש, כהמשך לדגם הבנייה הדומיננטי בקיבוצים לאורך שנים.

מהתרשים להלן עולה כי בעין חרוד מאוחד ובתל יוסף (78% ו-70% מהמשיבים בהתאמה) אמרו כי חשוב מאוד או חשוב לבנות בקיבוץ יחידות דיור צמודות קרקע על מגרשים נפרדים. מעניין לציין כי בעין חרוד הייתה התמיכה בדגם זה מעט יותר נמוכה ורק 61% מהמשיבים אמרו כי חשוב מאוד או חשוב לבנות מגורים בדגם זה. חשוב להדגיש כי בכל אחד מהקיבוצים יש קבוצה של כחמישית עד כשתי חמישיות מהאוכלוסייה, שסבורה כי בנייה בדגם זה היא לא כל כך חשובה או בכלל לא חשובה. כך שיש פלח מובחן של אוכלוסייה בכל אחד מהקיבוצים הפתוח גם לבניית מגורים בדגמים שונים מהדגם זה.

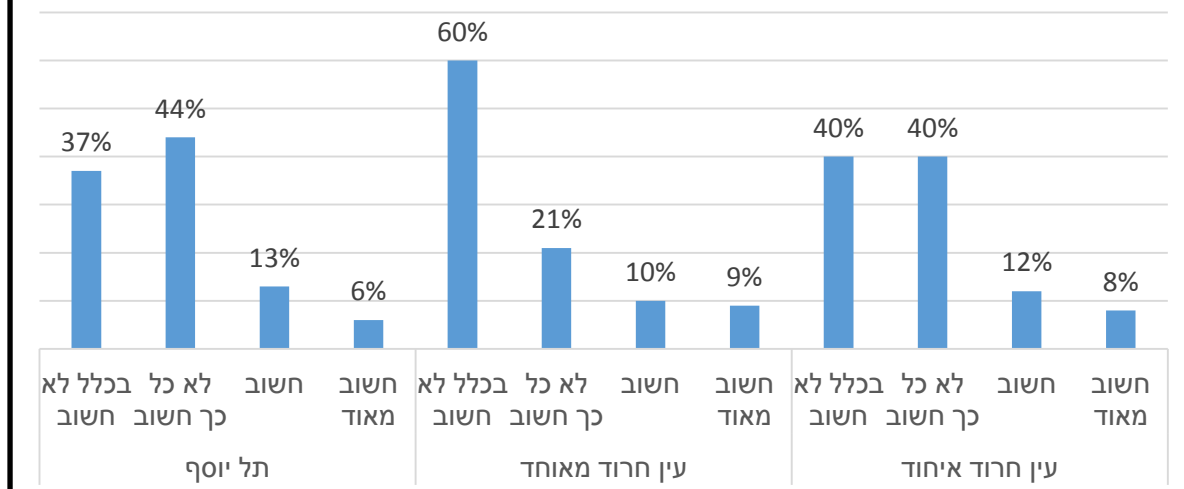


בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

2.2.4. דירות בבתיים משותפים (2-3 קומות)

תושבי הקיבוצים נשאלו מהן עמדותיהם באשר להקמת יחידות דיור חדשות בבנייה רוויה נמוכה. דגם כזה של בנייה נתפס כ"הפוך" לדגם שנבחן בסעיף הקודם שעסק בבנייה צמודת קרקע על מגרשים נפרדים ושונה מרוב הבנייה הקיימת היום למגורים בכל אחד מהקיבוצים.

עמדות באשר להקמת דירות בבתים משותפים (2-3 קומות)

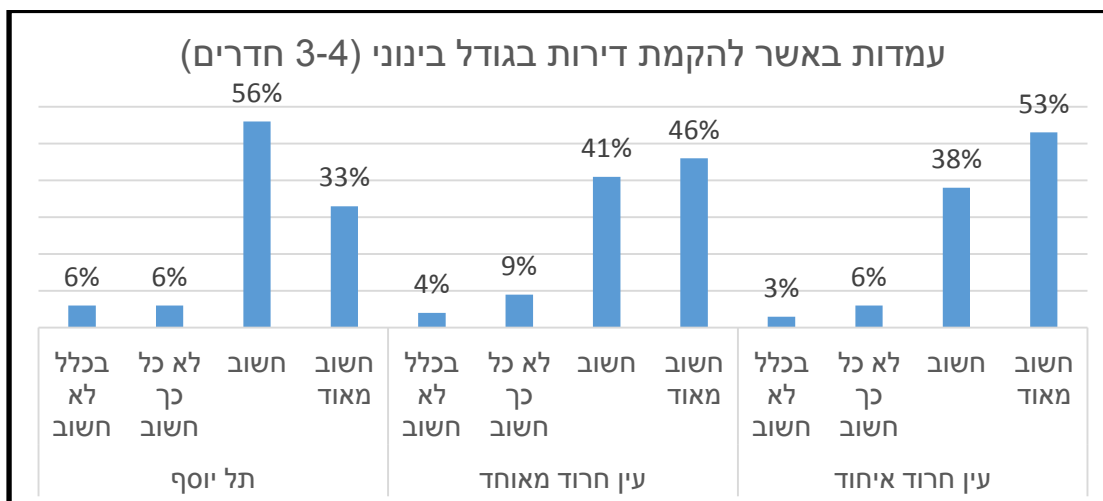


בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

מהתרשים עולה כי כצפוי, הרוב הגדול של המשיבים מכל קיבוץ, 80%-81%, חושבים שלא כל כך חשוב או כלל לא חשוב לבנות מגורים בבנייה רוויה נמוכה בקיבוץ. במקביל חשוב לציין כי כחמישית מהמשיבים סבורים שיש לתמוך בבנייה רוויה נמוכה בקיבוץ - בהמשך לשאלה הקודמת נראה כי בכל אחד מהקיבוצים יש גרעין של אוכלוסייה שמגלה פתיחות, מסיבות שונות, לגיוון סוגי הבינוי למגורים בקיבוץ.

2.2.5. דירות בגודל בינוני (3-4 חדרים)

תושבי הקיבוצים נשאלו מהם עמדותיהם באשר להקמת יחידות דיור חדשות בגודל בינוני, בנות 3-4 חדרים.



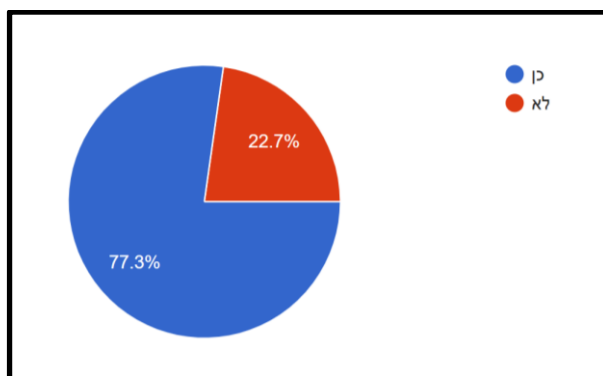
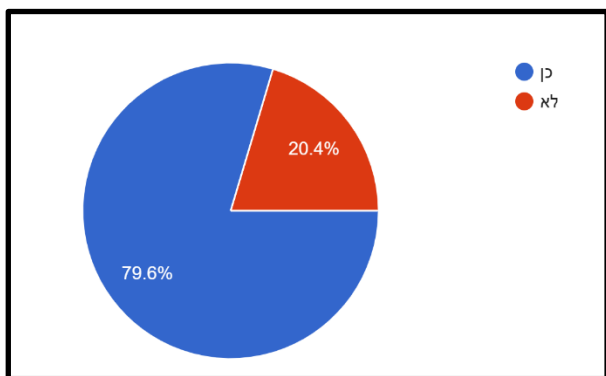
בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

בכל הקיבוצים סברו 87%-93% מהמשיבים כי יש מקום להקים גם יחידות דיור קטנות. יחידות דיור כאלו מתאימות לסוגי משקי בית שאינם זוגות צעירים בגילאי הפריור, והן מאפשרות לגוון דמוגרפית את אוכלוסיית הקיבוץ.

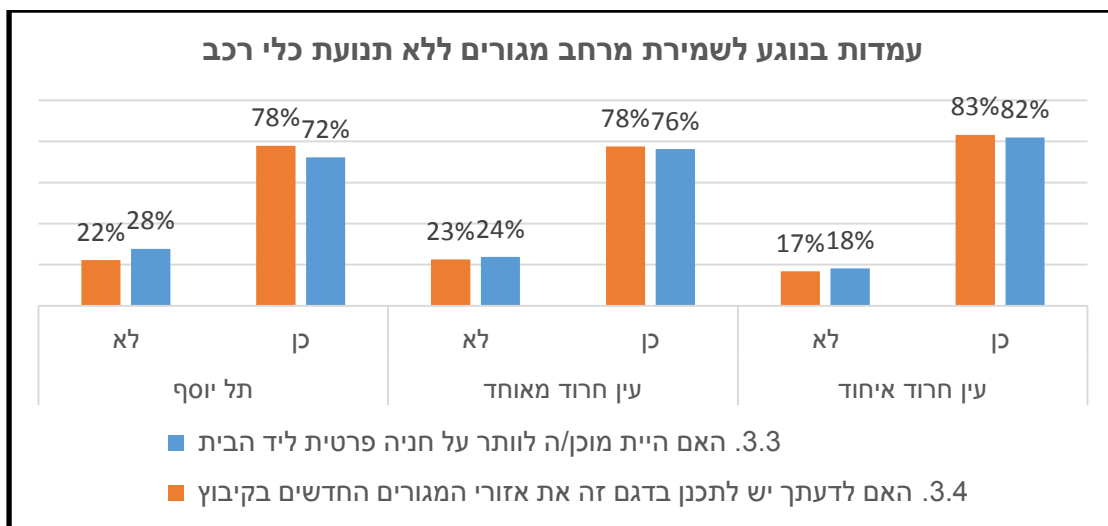
2.3. עמדות בנוגע לשמירת מרחב מגורים ללא תנועת כלי רכב

2.3.2. האם לדעתך יש לתכנן בדגם זה את אזורי המגורים החדשים בקיבוץ (חניה מרוכזת במרחק סביר מהבית, אזור המגורים כסביבה חופשית ובטוחה להולכי רגל, אופניים וקלאב-קאר)?

2.3.1. האם היית מוכן/ה לוותר על חניה פרטית ליד הבית (עם פתרון של חניה מרוכזת במרחק סביר), בתמורה לשמירתו של מרחב מגורים המאפשר תנועה בטוחה של הולכי רגל, אופניים וקלאב-קאר ללא תנועת מכוניות?



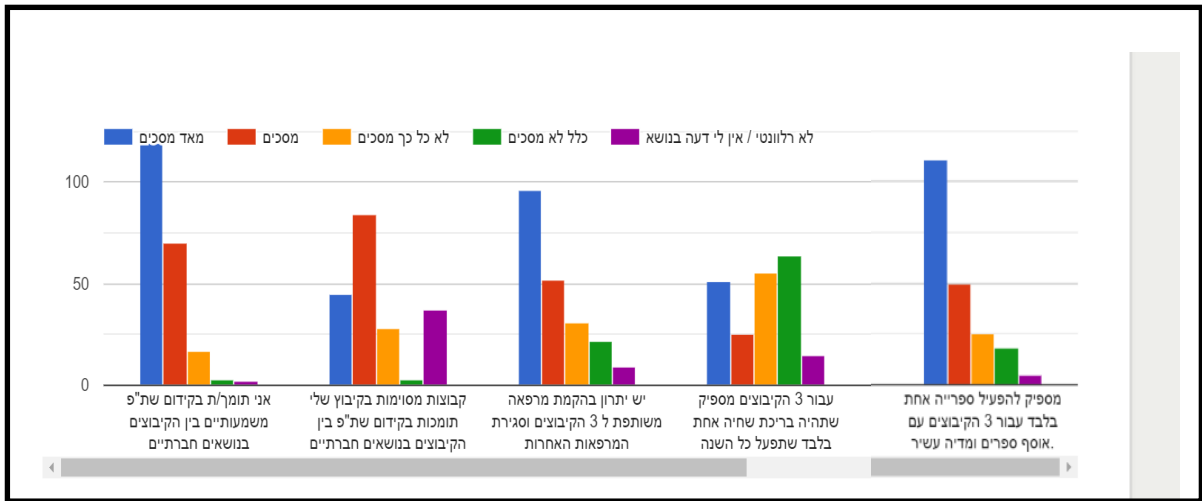
חלק מאלו שמתנגדים לדגם התכנוני הזה תומכים על החלתו בשכונות מגורים חדשות ולא בשכונות מגורים ותיקות, בהן קרוב לוודאי הם מתגוררים. בחינת התשובות לשאלה זו בהשוואה בין הקיבוצים מלמדת על שונות בין עין חרוד איחוד - בו יש יותר תומכים בדגם של שמירת מרחב מגורים ללא תנועת כלי רכב לבין עין חרוד מאוחד ותל יוסף בהם יש פחות תומכים בדגם זה:



בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

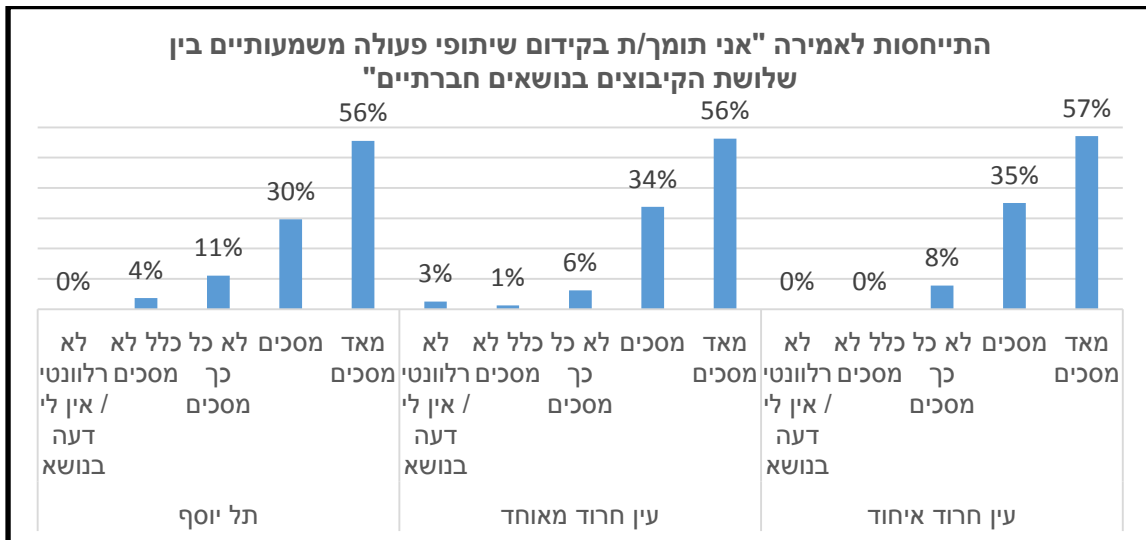
2.4. עמדות באשר לפוטנציאל לשיתופי פעולה בין שלושת הקיבוצים בנושאים חברתיים המשיבים לשאלון נשאלו "באיזו מידה את/ה מסכים/ה לאמירות הבאות אודות שיתופי פעולה (שת"פ) פוטנציאליים בין שלושת יישובי גבעת הקיבוצים בנושאים חברתיים?". שלושת יישובי גבעת הקיבוצים נמצאים בצמידות פיזית זה לזה ולמרות זאת, על בסיס האיידאולוגיה הקיבוצית ולאור ההיסטוריה של הקמת כל אחד מהקיבוצים, מפעיל כל קיבוץ מערכת אוטונומית של

אספקת שירותי ציבור. שיתופי הפעולה בין הקיבוצים מצומצמים מאוד כיום. לאור זאת באה שאלה זו לבחון את עמדות פלחים שונים של האוכלוסייה באשר לשימותם של שיתופי פעולה בין הישובים. עמדות כלל המשיבים על השאלון מוצגות להלן:



בשאלה זו ניכרת שונות בין תושבי שלושת הקיבוצים והיא מוצגת להלן לפי נושא.

2.4.1. אני תומכת/ת בקידום שיתופי פעולה משמעותיים בין שלושת הקיבוצים בנושאים חברתיים
 מהתרשים להלן עולה כי בנושא זה יש הבדלים קטנים בלבד בין העמדות שביטאו המשיבים משלושת הקיבוצים. התמיכה הכי גבוהה בוטאה על ידי המשיבים והמשיבות מעין חרוד איחוד והנמוכה ביותר על ידי המשיבים והמשיבות מתל יוסף.

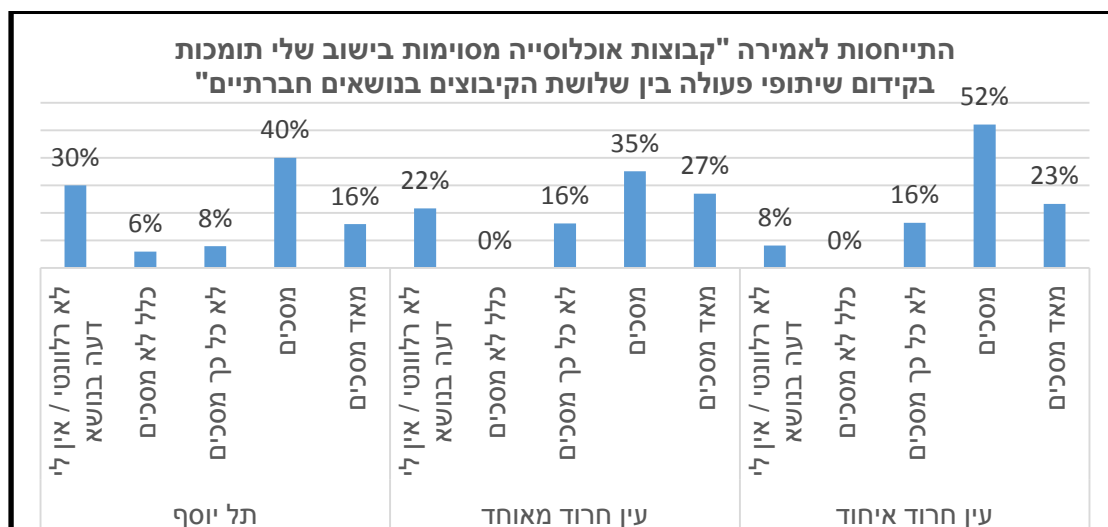


בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

2.4.2. קיומן בקיבוץ של קבוצות אוכלוסייה התומכות בקידום שיתופי פעולה בין שלושת הקיבוצים בנושאים חברתיים

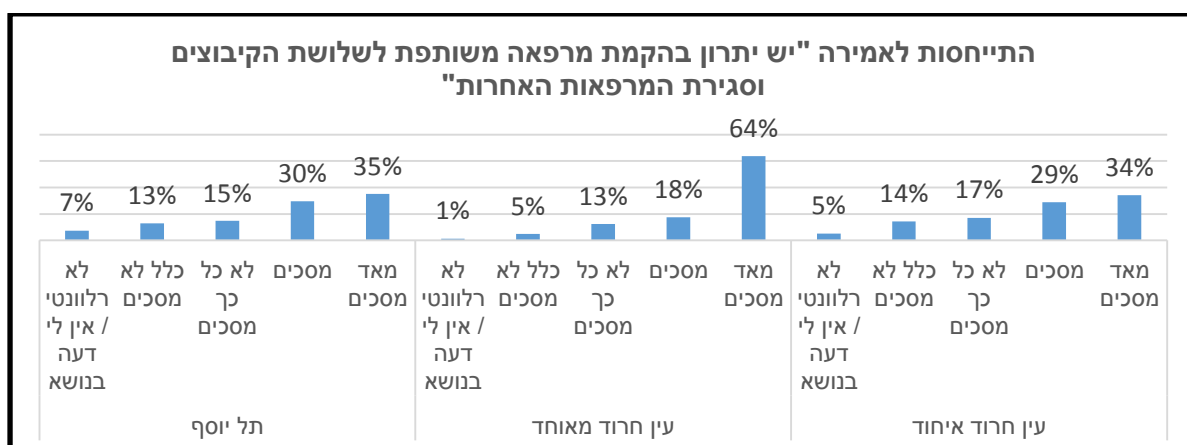
בנושא זה ניכרת שונות ברורה בין המשיבים משלושת הקיבוצים. בעין חרוד איחוד העידו כ-75% מהמשיבים כי הם מאוד מסכימים או מסכימים לכך שיש בקיבוץ קבוצות התומכות בקידום שיתופי פעולה. בתל יוסף משקפים המשיבים תמונה הפוכה - רק כ-56% מהמשיבים הסכימו

מאוד או הסכימו עם אמירה זו וקרוב לשליש מהם טענו שהנושא לא רלוונטי - אמירה שיכולה לשקף אדישות מסוימת.



בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

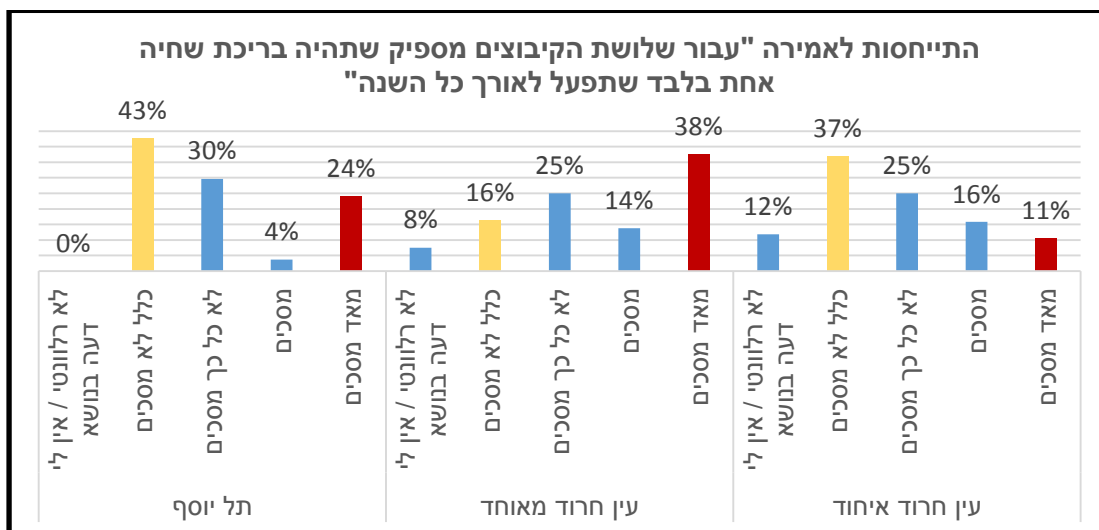
2.4.3. עמדות באשר להקמת מרפאה משותפת לשלושת הקיבוצים וסגירת המרפאות האחרות כיום בכל אחד מהקיבוצים מופעלת על ידי קופת חולים מרפאה. כל ישוב מוסיף סכומים נכבדים בכל שנה כדי להרחיב את שעות פעילות המרפאה היישובית ולהעשיר את השירותים מעבר להיקף שמתקצב על ידי קופות החולים. גם בתחום זה ניכרת שונות בין העמדות שהביעו המשיבים מהקיבוצים השונים. בעין חרוד מאוחד עולה תמיכה כמעט גורפת - 82% מהמשיבים מאוד מסכימים או מסכימים להצעה זו. בתל יוסף כמעט שני שלישים מהמשיבים מאוד מסכימים או מסכימים להצעה זו. בעין חרוד איחוד התמיכה נמוכה במעט מזו שבתל יוסף וחשוב לציין כי 31% מהמשיבים מעין חרוד איחוד לא כל כך מסכימים או בכלל לא מסכימים ליוזמה לאיחוד מרפאות עבור קיבוצי הגבעה.



בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

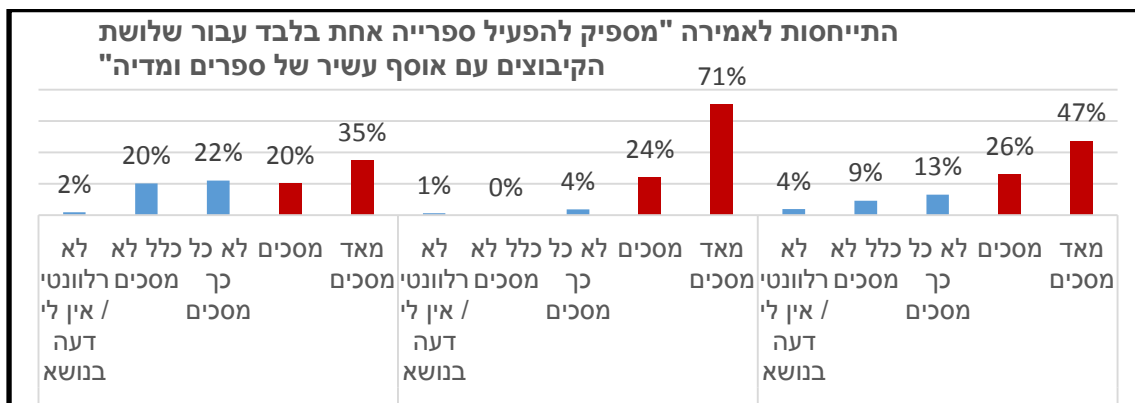
2.4.4. עמדות באשר להקמת בריכת שחייה משותפת כיום בגבעת הקיבוצים שלוש בריכות שחיה שכל אחת מהם מופעלת רק מספר מצומצם של חודשים בשנה. גם בנושא הקמת בריכת שחייה משותפת שתפעל לאורך כל השנה ותחסוך עלויות ושטח לכל אחד מהקיבוצים, הובעו דעות מאוד שונות. בעוד מעל מחצית מהמשיבים בעין חרוד מאוחד מאוד מסכימים או מסכימים לאמירה אודות הקמת בריכה משותפת הרי בשני הקיבוצים

האחרים פחות מ-30% מהמשיבים מאוד מסכימים או מסכימים לאמירה זו. בתל יוסף גם הובעה אי ההסכמה הרחבה ביותר להקמת בריכה משותפת - כמעט שלושה רבעים מהמשיבים כלל לא מסכימים ליתרון שבשיתוף פעולה בתחום זה.



בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

2.4.5. עמדות באשר להפעלת ספרייה אחת משותפת ועשירה בתכנים עבור שלושת הקיבוצים כיום בכל אחד מהקיבוצים מופעלת ספרייה ציבורית עם אוסף מסוים של ספרים ושעות פעילות מצומצמות. תושבי שלושת הקיבוצים נשאלו מהי עמדתם באשר להקמת ספרייה אחת משותפת לשלושת הקיבוצים, בה יהיה אוסף עשיר של ספרים ומדיה. גם בתחום זה ניכרת שונות בין העמדות שהציגו תושבי כל קיבוץ. גם בתחום זה התמיכה הרחבה ביותר בשיתוף פעולה באה מעין חרוד מאוחד ואחריו עין חרוד איחוד. גם בתחום זה, כמו בתחומים אחרים, הביעו תושבי תל יוסף את רמת התמיכה הנמוכה ביותר בשיתוף פעולה בין הקיבוצים.

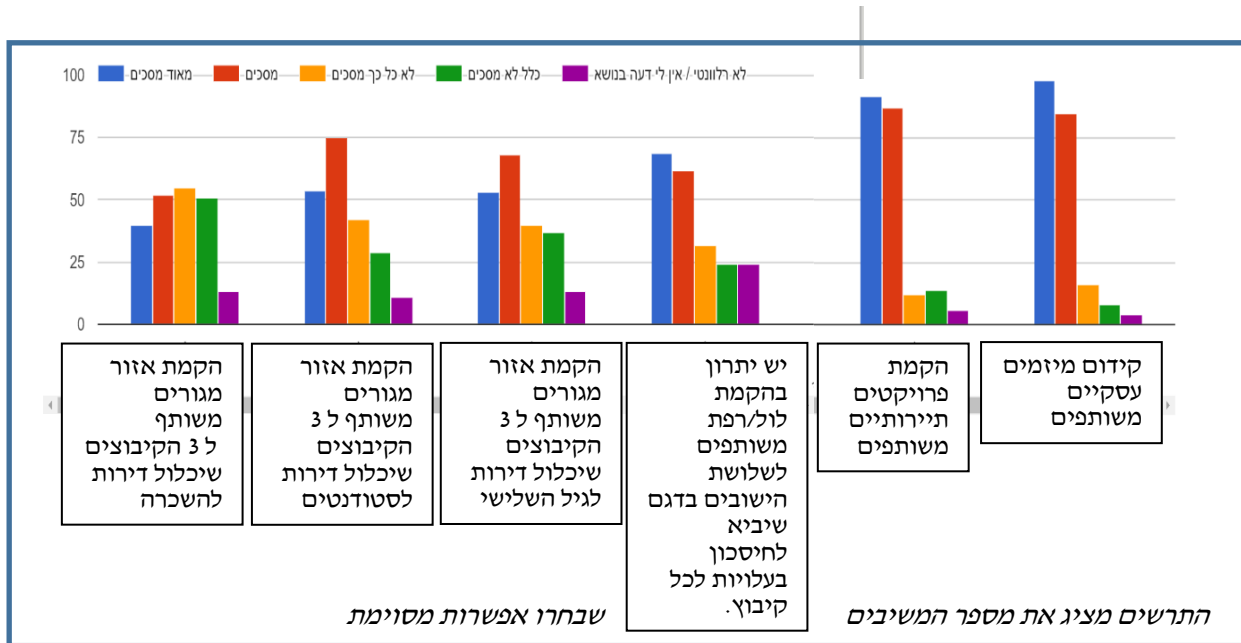


בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

לסיכום שאלה זו מעניין לציין כי קיים פער בין התייחסות התיאורטית של תושבי עין חרוד איחוד לפוטנציאל לשיתופי פעולה בין הקיבוצים לבין עמדתם הפרקטית באשר לשיתופי פעולה ספציפיים. המשיבים מעין חרוד איחוד הביעו את התמיכה התיאורטית הגבוהה ביותר בשיתופי פעולה ואת ההסכמה הרחבה ביותר אודות קיומן של קבוצות בקיבוץ התומכות בשיתופי פעולה. לעומת זאת כאשר נשאלו על דוגמאות ספציפיות לשיתופי פעולה - היתה תמיכתם נמוכה יותר מזו של המשיבים מעין חרוד מאוחד ולעיתים דומה לזו של המשיבים מתל יוסף.

2.5. עמדות באשר לשיתופי פעולה בין יישובי גבעת הקיבוצים בנושאים כלכליים

המשיבים לשאלון נשאלו "באיזו מידה את/ה מסכים/ה לאמירות הבאות אודות שיתופי פעולה פוטנציאליים בין יישובי גבעת הקיבוצים בנושאים כלכליים?". שאלה זו באה בהמשך לשאלה הקודמת, ולאור העובדה ששיתופי הפעולה בין הקיבוצים בנושאים כלכליים, מצומצמים מאוד כיום. שאלה זו באה לבחון עמדות פלחים שונים של האוכלוסייה באשר לישימותם של קידום מיזמים כלכליים משותפים לשלושת הקיבוצים. עמדות כלל המשיבים על השאלון מוצגות להלן:



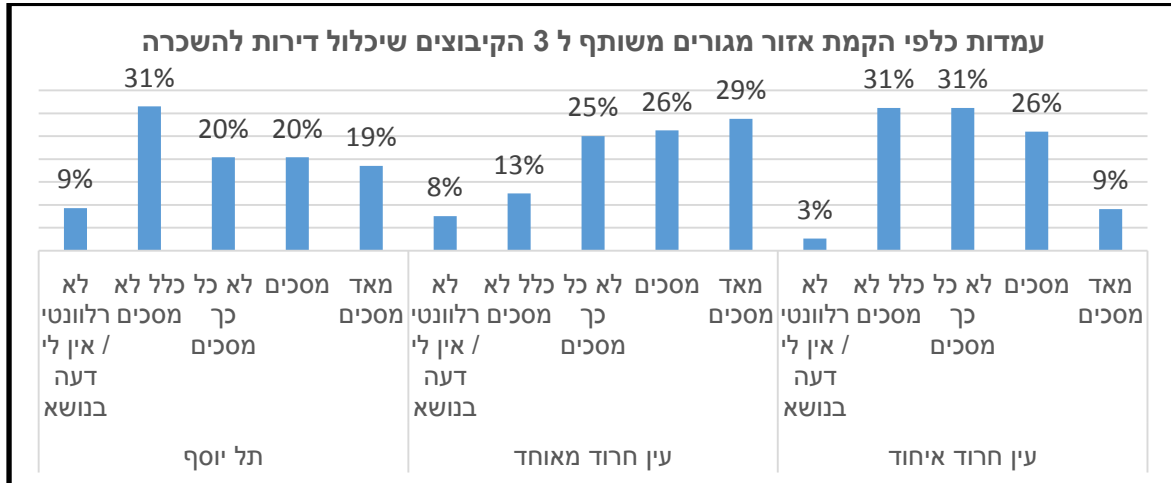
עבור חמישה מתוך ששת התחומים שהוצעו לקידום מיזמים כלכליים משותפים - היה מספרם של אלו שתמכו (מאוד מסכים ומסכים) גבוה משמעותית ממספרם של אלו שלא תמכו (לא כל כך מסכים וכלל לא מסכים). כך שלפי עמדות רוב תושבי שלושת הקיבוצים, יש מקום לבחון קידום שיתופי פעולה כלכליים בתחומים של:

- הקמת אזור מגורים משותף לשלושת הקיבוצים שיכלול דירות לסטודנטים.
- הקמת אזור מגורים משותף לשלושת הקיבוצים שיכלול דירות לגיל השלישי.
- יש יתרון בהקמת לול/רפת משותפים לשלושת היישובים בדגם שיביא לחיסכון בעלויות לכל קיבוץ.
- הקמת פרויקטים תיירותיים משותפים.
- קידום מיזמים עסקיים משותפים.

בתחום של "הקמת אזור מגורים משותף לשלושת הקיבוצים שיכלול דירות להשכרה" עלה במעט מספר הלא תומכים על מספר התומכים. הפער בין הקבוצות קטן יחסית.

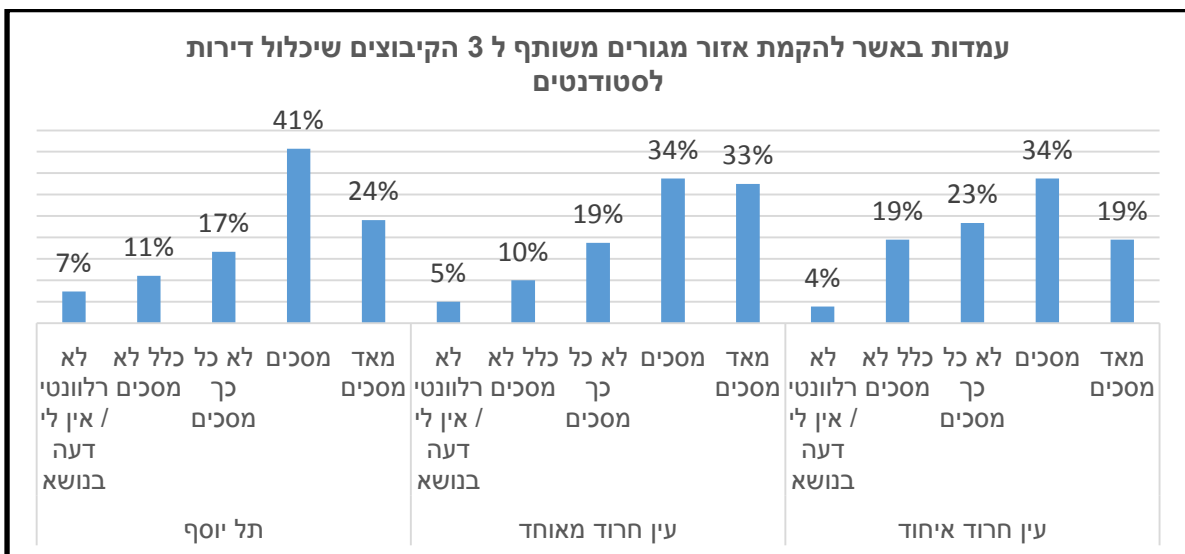
תושבי כל אחד מהקיבוצים הביעו עמדות שונות לגבי שיתופי פעולה כלכליים פוטנציאליים. בחינת העמדות ברמת היישוב, מוצגת בסעיפים הבאים.

2.5.1. עמדות כלפי הקמת אזור מגורים משותף לשלושת הקיבוצים שיכלול דירות להשכרה התומכים הגדולים ביותר בהקמת אזור מגורים משותף שיכלול דירות להשכרה הם תושבי עין חרוד מאוחד. כ-55% מהמשיבים מהקיבוץ אמרו שהם מאוד מסכימים או מסכימים לקידום יוזמה משותפת בתחום זה. ההתנגדות הגדולה ביותר לקידום מיזם מסוג זה עולה בעין חרוד איחוד, כ-62% מכלל המשיבים טענו שהם לא כל כך מסכימים או כלל לא מסכימים לקידום מיזם משותף בתחום הדירות להשכרה. בתל יוסף, קצת מעל מחצית מהמשיבים הביעו עמדה נגד מיזם כזה.



בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

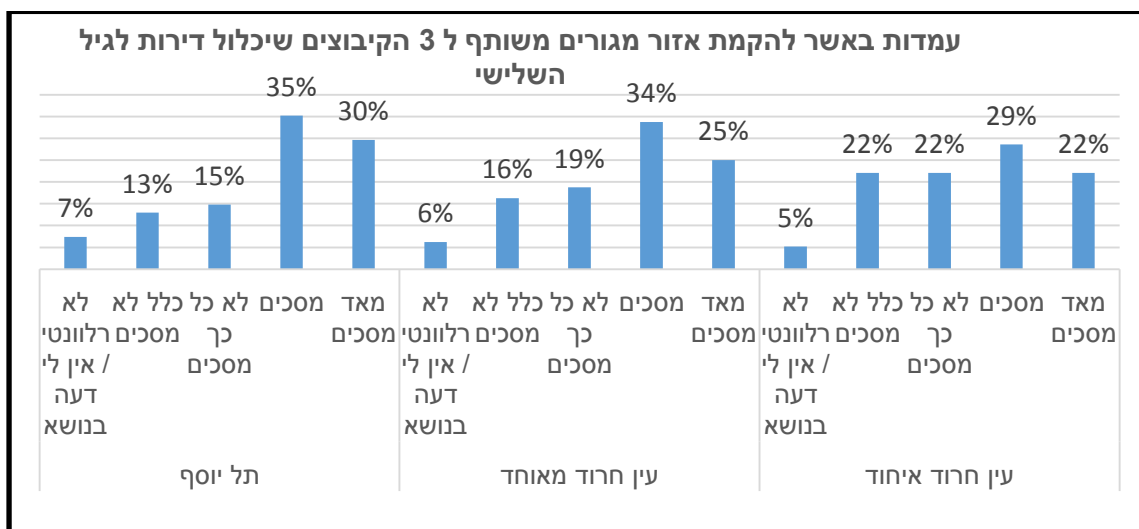
2.5.2. עמדות כלפי הקמת אזור מגורים משותף ל 3 הקיבוצים שיכלול דירות לסטודנטים הרעיון של הקמת מיזם משותף כלכלי שיכלול דירות לסטודנטים, מקובל במידה דומה מאוד על תושבי תל יוסף ועל תושבי עין חרוד מאוחד. בשני הקיבוצים אמרו 65-67% מהמשיבים כי הם מאוד מסכימים או מסכימים לקידומו של מיזם מסוג זה. תמיכה נמוכה יותר והתנגדות גדולה יותר הובעה על ידי תושבי עין חרוד איחוד.



בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

2.5.3. עמדות באשר להקמת אזור מגורים משותף לשלושת הקיבוצים שיכלול דירות לגיל השלישי

בכל שלושת הקיבוצים אמרו מעל מחצית המשיבים כי הם מאוד מסכימים או מסכימים להקים מיזם משותף בתחום מגורים לגיל השלישי. התמיכה הרחבה ביותר היא בקרב תושבי תל יוסף (65%) אחריהם עין חרוד מאוחד (55%) ולסוף כמו בחלק ניכר מהפרמטרים האחרים לשיתוף פעולה שנבדקו נמצאים תושבי עין חרוד איחוד (52%).



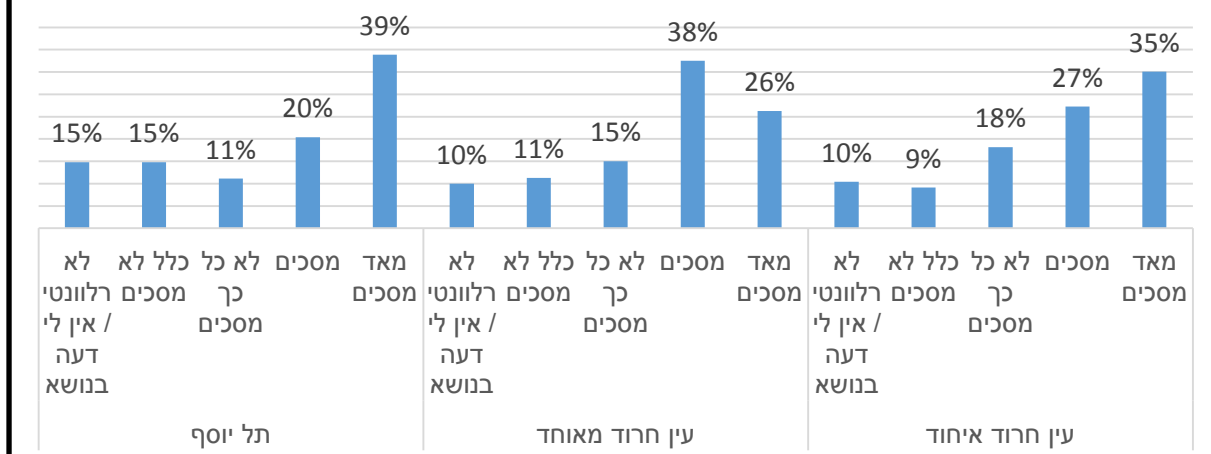
בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

2.5.4. עמדות באשר להקמת לול/רפת משותפים

המשיבים לשאלון נשאלו באיזו מידה הם מסכימים לאמירה כי "יש יתרון בהקמת לול/רפת משותפים לשלושת הישובים בדגם שיביא לחיסכון בעלויות לכל קיבוץ". בכל אחד מהקיבוצים אמרו כ-60% מהמשיבים כי הם מסכימים או מסכימים מאוד להצעה זו לשיתוף פעולה כלכלי.

גם בנושא זה הביעו המשיבים מעין חרוד מאוחד את רמת התמיכה הגבוהה ביותר וכ-64% מהם אמרו שהם מאוד מסכימים או מסכימים ליתרונות של המיזם. אחריהם תושבי עין חרוד איחוד שבנושא זה עמדתם שונה מאשר בנושאים אחרים והם השניים מבין התומכים במיזם – כ-62% מהמשיבים ולבסוף תושבי תל יוסף ש-59% מהם אמרו כי הם מאוד מסכימים או מסכימים שיש במיזם כזה יתרונות.

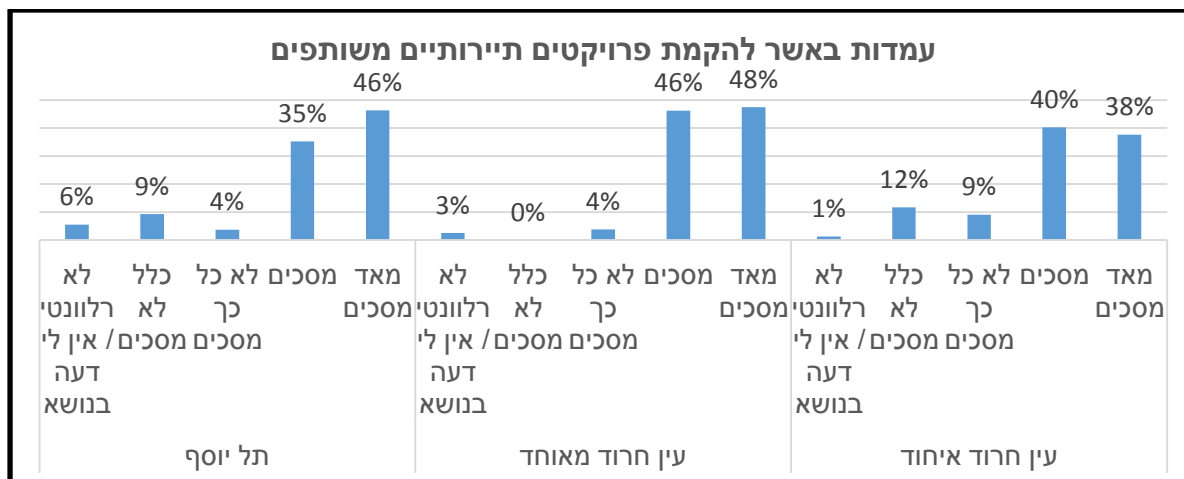
עמדות באשר להקמת לול/רפת משותפים לשלושת הקיבוצים



בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

2.5.5. עמדות באשר להקמת פרויקטים תיירותיים משותפים

המרוויינים נשאלו באשר לעמדתם בנוגע להקמת מיזמים תיירותיים משותפים לשלושת הקיבוצים. ניסוח השאלה היה כללי ולא כוון לפרויקט מסוג מסוים. מעל 78% מהנשאלים בכל אחד מהקיבוצים אמרו כי הם מאוד מסכימים או מסכימים לקידום פרויקטים משותפים בתחום התיירות. גם בנושא זה היתה התמיכה הגדולה ביותר של תושבי עין חרוד מאוחד – כ-94% מהם אמרו כי הם מאוד מסכימים או מסכימים להצעה. אחוזי התמיכה היו מעט נמוכים יותר בתל יוסף – כ-91% והנמוכים ביותר היו בעין חרוד אִיחוד – כ-78% מהנשאלים.

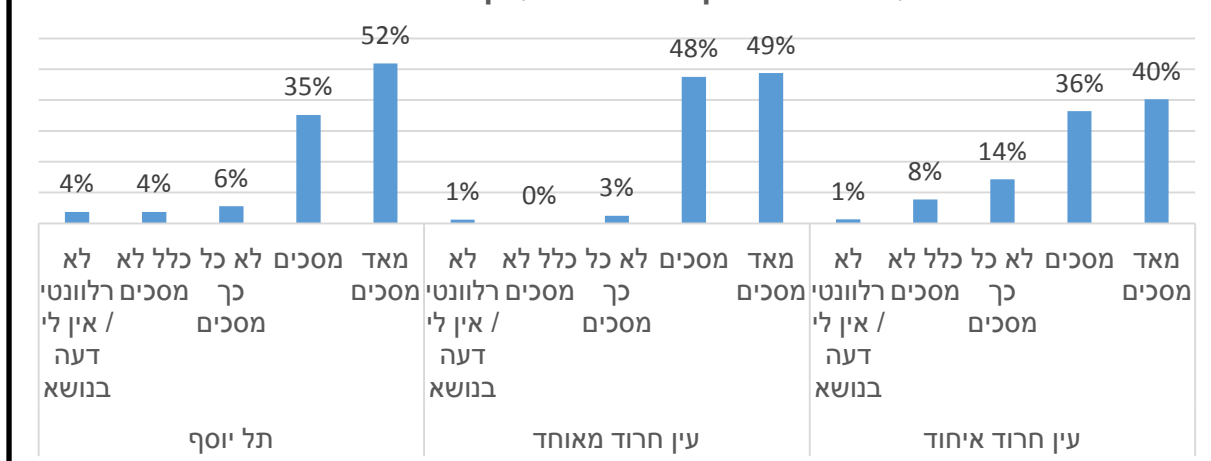


בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

2.5.6. עמדות באשר לקידום מיזמים עסקיים משותפים

הנשאלים התבקשו להביע עמדתם באשר לקידום מיזמים עסקיים משותפים לשלושת הקיבוצים. גם בשאלה זו הוצג ניסוח כללי ללא הכוונה לפרויקט מסוג מסוים. כמו בנוגע לשת"פ במיזמים תיירותיים, גם כאן אמרו שוב מעל שלושה רבעים מהמשיבים כי הם מאוד מסכימים או מסכימים לקידום מיזמים משותפים מסוג זה. בלטה התמיכה הרחבה לנושא בקרב תושבי עין חרוד מאוחד – 97% מהם מאוד מסכימים או מסכימים להצעה מסוג זה, בעין חרוד אִיחוד – כ-76% תמכו ורמת התמיכה הנמוכה ביותר הוצגה על ידי תושבי תל יוסף.

עמדות באשר לקידום מיזמים עסקיים משותפים



בתרשים: % מכלל המשיבים לשאלון מהקיבוץ

2.6. גבעת הקיבוצים – תמונת עתיד

המשיבים לשאלון התבקשו לכתוב "מהם שני הדברים שהכי חשוב לך שיאפיינו את גבעת הקיבוצים ויישוביה לקראת שנת המאה למדינה (שנת 2048). היתה זו שאלה פתוחה שכוונה לכלל המשיבים על השאלון, ניסתה להגדיר מרכיבים של תמונת העתיד של יישובי גבעת הקיבוצים לקראת שנת המאה למדינה. כמחצית מהמשיבים לשאלון התייחסו לשאלה זו. להלן סיכום התשובות שנתנו המשיבים לשאלון, מאושכלות לפי תחומים:

א. חברה וקהילה

המשיבים התייחסו למספר מאפיינים של המארג החברתי-קהילתי אליו הם שואפים:

- מאפייני האוכלוסייה:** השאיפה היא שבקיבוצים תתגורר אוכלוסייה איכותית רב דורית, שהם יימשכו אליהם אוכלוסייה צעירה, שיימשכו בני ובנות משק. היה מי שהביע שאיפה ל- "קבלה של כל אדם ומשפחה מי שרוצה ברוך הבא". והיה מי שהזכיר כי כדי למשוך את בני הדור הצעיר לגור בקיבוצים הם צריכים להיות רלוונטיים עבורם " מבחינת אפשרויות מגורים, תחומי עניין ותרבות".
- חיי קהילה וערבות הדדית:** רבים הביעו שאיפה שגם בשנת המאה למדינה תהיה בכל אחד מהקיבוצים קהילה מובחנת כפרית/שמעודדת את החקלאות/שמתאימה לתרבות הקיבוצית (יש מי שאמר ששומרת צביון יהודי חילוני) ואשר מקיימת חיים קהילתיים פעילים. היו שדיברו על "קהילה תומכת וערכית" ואחרים על "חיי חברה תוססים וילדים". הוזכר המשך מחויבות קהילתית לתחומי החינוך והתרבות, קיום אירועים משותפים ופעילויות חברתיות שוטפות משותפות, צריכת שירותים משותפת, פעילות ומפגש במרחב הציבורי "שאנשים יצאו מהבתים ולא יהיו רק עם המשפחה. שתהיה גאוות יחידה". בנוסף כוללת תמונת העתיד את השאיפה לשמור על העקרונות הערכיים של הקיבוץ – "מעורבות קהילתית גבוהה", "ערבות ושותפות הדדית", קהילה המספקת ביטחון קהילתי ומחויבות לתמיכה וטיפול גם באוכלוסיות חלשות ובקשישים. והיה מי שדיבר גם על המימד המרחבי של כלל הגבעה והציג תמונת עתיד של "קהילות חזקות, מגובשות פנימה ומאופיינות אך עם סולידריות אזורית".

ב. שמירת הצביון של גבעת הקיבוצים ושל ישוביה

התחום אליו התייחסו הכי הרבה משיבים היה הצביון העתידי של גבעת הקיבוצים. רבים הדגישו את הצורך לשמור על האופי הקיים, הבנוי והפתוח, ממגוון היבטים :

- **אופי הקיבוצים, הממשק בין בנוי ופתוח:** בבסיס ההתייחסות לנושא זה נמצאת התפיסה של "הנוף הקיבוצי" ושל "ערכי ומאפייני ההתיישבות הקיבוצית" כצורת התיישבות ייחודית ששימורה וטיפוחה מהווים מרכיב מרכזי בתמונת העתיד של גבעת הקיבוצים. במקביל היו שהזכירו כי הקיבוצים צריכים להיות ישובים מתוכננים ומודרניים, "עם יכולת התרחבות והתחדשות מתמדת".

החקלאות תוספת מקום מרכזי בתמונת עתיד זו והיא שמגדירה את הצביון הכפרי של הישובים ואת המרכיבים של הישובים הכוללים בעיקר שטחים חקלאיים, מבנים החקלאיים ומגורים. הצירוף של "כפרי", "חקלאי" ו"רוק" חזר בדבריהם של רבים מהמשיבים לשאלון כשהתייחסו לאופיים העתידי של הישובים. מגורים בישוב כפרי/חקלאי נתפסים ככאלו שייצרו איכות חיים לתושבי שלושת הקיבוצים.

רבים התייחסו למרחב הפיזי של חיי היום יום בקיבוצים. הבינוי למגורים נתפס ככזה שחשוב שישתלב בנוף הכפרי/חקלאי. שימור אופי הבנייה הכפרי/קיבוצי מהווה מרכיב חשוב בתמונת העתיד - הוא מדגיש בנייה נמוכה המתאימה לטופוגרפיה ומשמרת מבטים לנוף, בנייה שאיננה ראוותנית, צמצום שימוש בקירות תמך, צמצום שימוש בגדרות והעדפה לשטחים מגוונים משותפים. היו שהציגו תמונת עתיד בה כל קיבוץ יוסיף בנייה למגורים בקיבולת המרבית והיו גם (מעטים) שהציעו לבנות מגורים חדשים בהיקף מצומצם או אף להימנע מהמשך בנייה למגורים.

המשיבים לשאלון הזכירו צורך בהקמת מגוון סוגי מגורים. קהל יעד עיקרי שהוזכר הוא של צעירים/בנים ובנות בדגש על מגורים שיהיו בהישג ידם של בני ובנות הדור הצעיר של הקיבוצים - הכל תוך שמירה על האופי הכפרי של הישובים. אופי הבנייה הכפרי משמעו שמירה על שטחים ירוקים בתוך הקיבוץ ויצירת מרחבים בטוחים להולכי רגל בכלל ולילדים בפרט, ללא תנועת רכבים, תוך שמירה על בטיחות במגע בין קלאב קארים והולכי רגל. היתה מי שהציעה לשמור על קצבי גידול איטיים בהתאם לכושר הנשיאה של כל קיבוץ.

- **שטחים פתוחים ונוף:** חלק מהמשיבים לשאלון רואים דגש בתמונת העתיד על שמירת השטחים הפתוחים והנוף בתוך הקיבוצים ומסביבם. המבטים לנוף המייחדים את גבעת הקיבוצים "נוף הגלבוע והשדות" "אזור נחל חרוד ובריכות הדגים" תופסים מקום בתמונת העתיד של גבעת הקיבוצים כולל שאיפה ל"שמירה על נוף כפרי, שמירה על שטח בר טבעי ופתוח" וקריאה לכך "שיישאר כמה שיותר טבע".

- **גבעת קומי:** חלק מהמשיבים לשאלון הזכירו במיוחד את הצורך לשמור על גבעת קומי כשטח פתוח, לא מופר, ללא פעילות כמו מרעה ובטח ללא בנייה, באופן שיאפשר לשמר את המערכת האקולוגית הקיימת. אחד המשיבים הדגיש כי הגבעה היא "אחד המקומות הבודדים שנשארו בר, אין לנו זכות להרוס אותה לחלוטין". הוצע להשאיר את הגבעה כפארק ואתר טיול והוצעה אפשרות לתכנן עליה שביל אופניים אתגרי, שבילי הליכה ואפשרות לתצפית.

ג. שיתופי פעולה בין שלושת הקיבוצים

גם במסגרת התוויית תמונת העתיד ליישובי גבעת הקיבוצים, רואים רבים מהמשיבים את קיומם של שיתופי פעולה מגוונים בין הישובים במגוון נושאים:

- **קישוריות פיזית:** מרכיב בסיס בתפיסה של יחסי גומלין בין הקיבוצים הוא שדרוג וטיפול הקישוריות הפיזית ביניהם באמצעות "חיבור תחבורתי לאופניים, הולכי רגל בין כל קיבוצי האזור בדומה לעמק המעיינות".
- **רוח השיתוף:** חלק מהמשיבים שצינו נושא זה לא הגדירו נושאים ספציפיים לשיתופי פעולה אך היה להם חשוב להביע תמיכה כללית בכיוון פעולה כזה. היה מי שאמר פשוט כי "אשמח לשת"פים בין הקיבוצים". אחרים הביעו תמיכה כללית בשיתופי פעולה חברתיים וכלכליים. היה מי שדיבר על איחוד משאבים, יתרון לגודל והתייעלות. משיב אחד הביע התנגדות לנושא ואמר כי "אין צורך להפוך את שלושת הקיבוצים לקיבוץ אחד".
- **פרויקטים כלכליים:** הוזכרו פוטנציאלים כללים בנושא כמו פרויקטים של תעסוקה או תיירות, הקמת אזור תעסוקה משותף, ושיתוף בענפי הייצור הקיבוציים.
- **אספקת שירותי ציבור:** הוזכרו שיתופי פעולה רצויים במגוון נושאים - בית סיעודי, מרפאה ושירותי בריאות ורווחה, מוסדות חינוך, מוסדות תרבות ומתקני ספורט, פעילויות פנאי כולל חוגי ספורט ופעילויות קהילתיות.
- **מגורים:** משיב/ה אחד/ת דיברו על הקמת אזורי מגורים מיוחדים משותפים, שייתנו מענה לצרכים של "אוכלוסייה (הומוגנית או הטרוגנית) משלושת היישובים ולא רק לאחד מהם".
- **מיקום פרויקטים משותפים:** משיבה אחת הציגה תפיסה בנושא שאמרה כי "שיתופי פעולה כלכליים וחברתיים של שלושת היישובים ימוקמו פיזית לאורך ציר הדרך הנתון בין דרך מס' 71 לבית הספר המקיף בעמק חרוד והמשכן לאומנות".
- **ניהול וארגון:** היו מי שראו תמונת עתיד בה על גבעת הקיבוצים יהיה "ישוב מוניציפלי אחד גדול" המבטיח "שמירה על מסורות חגים ואיכות חיים" והיה מי שהזכיר ששיתופי פעולה חשוב לקדם על ידי הנהגה מתאימה בעלת הכישורים והידע המתאימים שתיבחר בקפידה.
- **שמירה על ייחודיות:** היו שהדגישו כי יש צורך לשמור על ייחודיות כל קיבוץ באמצעות המשך קיום חגים ואירועים פנימיים ואספקת שירותי ציבור פנימית.

ד. שירותי ציבור ומוסדות ציבור

תמונת העתיד של גבעת הקיבוצים מדגישה אספקת שירותי חינוך איכותיים ומודרניים לגילאי 0-18, הבטחת הנגישות לבתי הספר הנמצאים ב"לב החינוכי-ציבורי", וכן שירותים קהילתיים ברמה גבוהה כולל מרכז קהילתי עשיר שיספק שירותי תרבות וספורט.

ה. תנועה ותחבורה

שלושה מהמשיבים התייחסו בתמונת העתיד של גבעת הקיבוצים לנושאי התנועה והתחבורה. אחד ציין את הצורך בהקמת תחנת רכבת. שני דיבר על הצורך לשדרג תשתיות תחבורה. משיבה אחרת דיברה על הצורך לשנות ולשדרג את מערך הדרכים, כולל לפעול לקידום הקמת כביש 716 בתוואי החדש שלו ולשדרוג צומת הכניסה לאזור התכנון ליד מפעל תנובה.

ו. התחום הכלכלי

המשיבים התייחסו לארבעה נושאים בתוך התחום הכלכלי, המפורטים להלן:

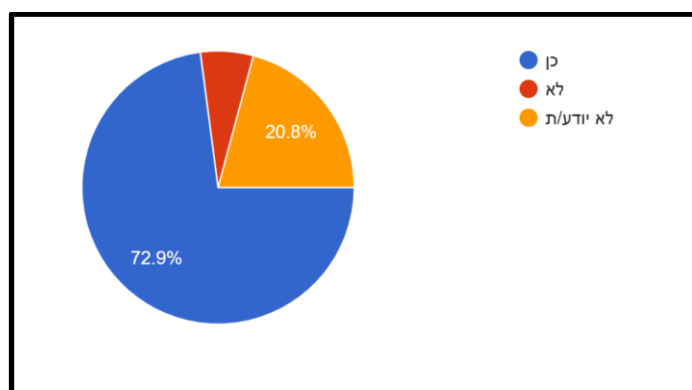
- **תעסוקה:** פיתוח והרחבת אפשרויות לתעסוקה מקומית עבור אוכלוסיות שונות במגוון אמצעים, ביניהם - פיתוח ענפים ועסקים חדשים במסגרת הקיבוצים, הקמת אזור תעסוקה (יש המכוונים להייטק וביוטק ואחרים לתעשייה), הקמת מתחם לעסקים קטנים, הקמת אזורי עבודה משותפים.
- **מסחר:** היו שביקשו פיתוח מסחר ברמה העל מקומית שיהווה תחליף לצריכת שירותים בערים הקרובות.
- **פרויקטים:** הוצע לפתח על הגבעה פארק תיירותי - סביב ההיסטוריה של יישובי המקום ובהישענות על המבנים לשימור, או כפארק ירוק.
- **כלכלת קיבוצים:** משיב אחד הזכיר את הצורך להתייעלות כלכלית ברמת הקיבוץ.

ז. מטרדים סביבתיים

מספר משיבים הדגישו בתמונת העתיד שלהם את שמירתה של סביבה ללא מטרדים סביבתיים-עלתה התנגדות לפיתוח תעשייה המייצרת מטרדים, הצבת אנטנות סלולריות, הצבת טורבינות וכד'. אחת המשיבות הציעה לרתום אמצעים טכנולוגיים מתקדמים לצמצום המטרדים הסביבתיים.

2.7. תכניות אודות מקום מגורים עתידי - גילאי 18-35

שתי שאלות הופנו לקבוצת גילאי 18-35 בלבד. 48 משיבים ומשיבות התייחסו לשאלה זו. השאלה הראשונה היתה "האם את/ה מתכוונים לחיות בעתיד בקיבוץ?"



מהתרשים עולה כי כמעט שלושה רבעים מהמשיבים רואים עצמם ממשיכים לחיות בקיבוץ. רק כ-6% מהמשיבים (N=3) אמרו באופן נחרץ כי אינם מתכוונים לחיות בעתיד בקיבוץ. 10 משיבים ומשיבות (כ-21% מהמשיבים לשאלה) אמרו כי אינם יודעים עדיין אם ימשיכו להתגורר בקיבוץ בשנים הבאות.

השאלה השנייה היתה "מדוע?"

29 מבין העונים על השאלון מבני קבוצות הגיל הרלוונטיות, התייחסו לשאלה זו. ההסברים שנתנו לרצונם להישאר בקיבוץ או לעזוב אותו, נגעו למספר נושאים:

- **גידול ילדים:** הסביבה הקיבוצית נתפסת כמקום שטוב לגדל בו ילדים- בשל איכות החיים, החיים הקהילתיים, איכות החינוך, הסביבה הבטוחה והחיבור לטבע.
- **קרבה למשפחה:** קרבה להורים.
- **אופי הישוב:** המשיבים ציינו שהם נהנים מאיכות חיים הנובעת ממגורים בישוב קיבוצי כפרי ויפה עם נוף ומרחבים, בקהילה חילונית וקטנה יחסית המקיימת חיי קהילה, ערכים, אורח חיים רגוע, חינוך איכותי, תחושת בטחון, שקט.
- **קשר למקום:** הוזכר תוך שימוש במגוון ביטויים ביניהם 'שייכות למקום', 'טוב לנו בקיבוץ', 'כאן טוב', 'זה החלום', 'אוהבים את העמק', 'שקט נפשי וסביבתי שמעניק הקיבוץ', 'מתחברים למקום'.
- **המשכיות:** היו מי שאמרו כי הם רואים עצמם כחלק מדור ההמשך של הישובים.
- **סיבות לרצון לא להישאר לגור בקיבוץ:** נמנו מספר סיבות ביניהן מחסור במגורים זמינים, אפשרויות תעסוקה, התפתחות מקצועית, בילוי והשכלה, היצע מצומצם של שירותי חינוך פורמלי ולא פורמלי.

3. סיכום

מסמך זה פרס מגוון עמדות שהציגו תושבי גבעת הקיבוצים באשר לדפוסי התכנון והפיתוח של שלושת הקיבוצים בעשורים הבאים.

בבסיס העמדות שהציגו המשיבים לשאלון עולה תמיכה רחבה בשמירת אופיים של הישובים כישוים כפריים-חקלאיים בעלי אופי מובחן. רבים הביעו תמיכה בשימור והעצמת הדגמים הקיימים של בנייה למגורים, בשמירת וחיזוק הקהילתיות והערבות ההדדית, ובהמשך העיסוק בחקלאות. עם זאת עולה כי בכל אחד מהקיבוצים יש קבוצה מובחנת של תושבים שמוכנים לאמץ דגמים שונים, פלורליסטים ומגוונים יותר בעיקר של דגמי בינוי למגורים.

בנושא שיתופי פעולה פוטנציאליים בין הישובים עולה תמונה מורכבת. ברמה התיאורטית וכל זמן שלא נשאלו על פרויקטים ספציפיים, הביעו שיעור ניכר מהמשיבים תמיכה והסכמה בעקרונות של שיתופי פעולה ובחשיבות לקדם שיתופי פעולה בתחומים חברתיים וכלכליים, בין שלושת הקיבוצים. בפועל, כאשר נשאלו לגבי פרויקטים ספציפיים, ניכרו הבדלים הנובעים כנראה ממצבם הכלכלי השונה של הקיבוצים וממידת חוסנם הקהילתי. עדיין, בכל אחד מהתחומים הפוטנציאליים לשיתופי פעולה, גם כשרוב המשיבים הביעו התנגדות, ניכר שקיים גרעין לא זניח של תושבים שבשלים לאמץ דפוסי פעולה חדשים, שישפרו יעילות ויביאו לחסכון בכסף וחסכון בקרקע והם בעלי פוטנציאל לתרום לשיפור איכות החיים של תושבי עין חרוד איחוד, עין חרוד מאוחד ותל יוסף.